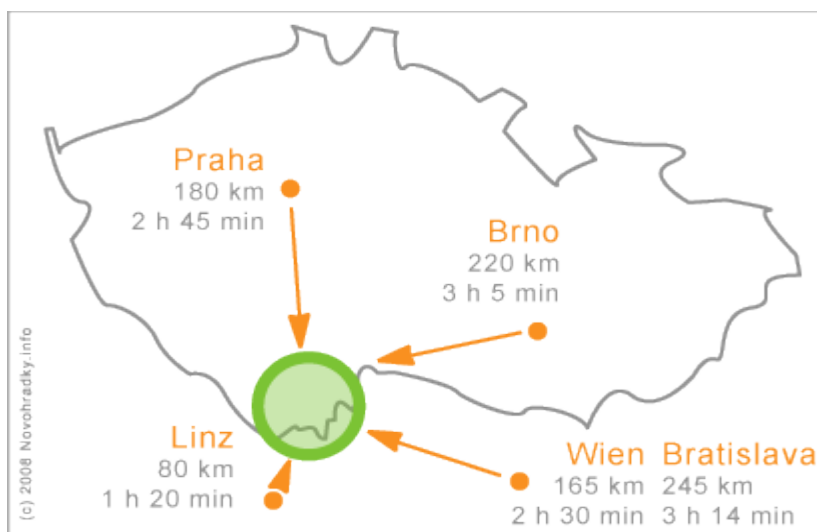

Novohradské Hory

Poloha, aneb kde to vlastně je

Vymezení zájmového území je pro shrnutí veškeré problematiky značně složité, protože rozmanitost tohoto území je velká. Dokonce i vymezení lokalit pro úzce zaměřená témata je vcelku problém. To můžu potvrdit vzhledem k tomu, že jsem si vymezoval rybníky na odběry promojí bakalářskou práci, shodou okolností na území Novohradských hor. Avšak dalo by se všeobecně říct, že Novohradské hory geomorfologicky zaujímají celek s názvem Novohradské podhůří. Ale různí odborníci by se ve vyčlenění různili vzhledem oblasti zkoumání. Například hydrolog by se musel soustředit na povodí, které překračují vymezení Novohradských hor i Novohradského podhůří, kam se s jistotou nevejdou ani klimatolog či geolog (Kubeš, 2004). Stejně problematické jako vyčlenění území se zohledněním fyzicko-geografických složek krajiny je vymezení území pro zkoumání bioty právě díky tomu, že údaje z Novohradského podhůří či dokonce z přilehlých podhůří často zasahují do tohoto fyto geograficky vyčleněného celku (Papáček, 2004).

Obr. 1: Mapa zájmové oblasti, Zelený, 2013.

Přes všechny tyto problémy lze zájmové území orientačně vymezit obcemi Nové Hradky, Žár, Pěčín, Kamenná, Rychnov u Nových hradů, Benešov nad černou, Kaplice, tokem Malše vedoucí k Hornímu Dvořišti a pak státní hranicí s Rakouskem (Papáček, 2004). Za rakouskými hranicemi ovšem pokračují Novohradské hory téměř až k dunajskému údolí (Zelený, 2013). Pro potřeby této eseje se ale zaměřím na území ležící na české straně.

Toto území (dále zvané Novohradské hory) tedy zasahuje v České republice do dvou okresů a to do okresu České Budějovice a Český Krumlov. Dalo by se říci, že do jisté míry kopíruje hranice Přírodního Parku Novohradské hory (Albrecht et al., 2003).

Historie aneb Buquoyovy stopy:

I když nejsem zrovna dvakrát nadšený ze studování historie v jakémkoliv provedení, bylo velice zajímavé a naučné číst a dohledávat dějiny tohoto území. První stopy osídlení této oblasti jsou ze 12. Století. Do té doby zde žilo jen zřídka slovanské obyvatelstvo zvyklé na tehdejší lesnatý kraj. Jeho centrem bylo hradiště Vitoraz na rakouském území (spojené s Doublebskem stezkou). Nejstarší doložená osada v Novohradských horách je osada Žár, u které se nachází stejnojmenný rybník, který nechal vystavět cisterciánský klášter ve Světlé. Počátkem 13. Století byla vybudována tvrz Žumberk. Přibližně v roce 1756 hrabě Jan Nepomuk Buquoy zde založil park Tereziino údolí na přání jeho manželky Terezie. (Zelený, 2013)

Krajinu Novohradských hor hodně ovlivnilo i hospodářství, především těžbou dřeva a sklářstvím. V roce 1838 hrabě Jiří nařídil ochranu pralesa Hojná Voda a Žofínského pralesa a to vedlo ke vzniku dvou nejstarších přírodních rezervací v Čechách. Díky těžbě dřeva se zde

budovaly umělé vodní nádrže, které sloužily k plavení dřeva - tzv. klausury, které jsou do dnes typickým prvkem tamější krajiny (Zlatá Ktiš, Huťský, Uhlišťský, Mlýnský rybník či Kapelunk a další), (Zelený, 2013). Z nařízení Okresního úřadu v Českých Budějovicích byl v roce 1999 vyhlášen přírodní park Novohradské hory (Albrecht et al., 2003).

Obr. 2: Označení přírodního parku Novohradské hory, Zelený, 2013.

Charakteristika- klima, řeky a kamení:

Tuto oblast jsem si vybral nejen proto, že je to částečně moje domovina, ale také proto že zdejší příroda je velice zajímavá a to hned z několika hledisek.

Novohradské hory jsou dle geomorfologického členění ČR dva geomorfologické celky podsoustavy Šumavské hornatiny (Zelený, 2013). Toto území ovlivňuje hlavní evropské rozvodí Labe a Dunaje. Přičteme-li k tomu, že zde pramení Černá, Lužnice, Malše a Stropnice můžeme celkem v klidu říci, že i z hydrologického hlediska je tato lokalita dosti cenná. Dále je také velice zajímavé to, že tato oblast spoluvytváří biokoridor Šumava – Novohradské hory/WeinsbergerWald – Třeboňsko – Novobystřická vrchovina – jihozápadní výběžky Českomoravské vrchoviny – Waldviertel – Podunají (Papáček et al., 2004).

V Novohradských horách nalezneme celkem 18 vrcholů přesahujících tisíc metrů, z čehož 3 se nacházejí na území ČR. Jsou to Kamenec (největší z naší novohradské trojice; 1 072 m), Myslívna (1 040 m) a Vysoká (1 034 m),(Zelený, 2013).

Z hlediska klimatu je to oblast se zvýšenou oblačností v nejvyšších polohách (vliv horského klimatu) kde je zároveň zvýšený počet slunných dnů na podzim i v zimě. Průměrná roční teplota je kolem 6-7 °C. Nejtepleji je tam v Červenci (15-16°C) a nejchladněji v lednu (cca od -3°C do -2°C). Letní monzun pak snižuje průměrnou teplotu v červnu a další pokles je zřetelný v září (Zelený, 2013).

Vegetace a fauna Novohradských hor aneb co zde roste a žije:

Převážná většina Novohradských hor je pokryta lesy. I když si tato oblast uchovala svůj přirozený ráz krajiny, je tu snaha o prosazení produkčně zajímavého smrku a borovice (Papáček et al., 2004). I přes tento fakt je ale jasné, že původním typem lesů zde byli jedlobukové smíšeniny. Především v řadě pralesních zbytků jako jsou například dva nejstarší chráněné středoevropské rezervace Žofínský prales a prales Hojná Voda (Zelený, 2013).

Obr. 3: Buk v pralese Hojná Voda, Zelený, 2013.

Dominanty zde tvoří tedy 3 lesní vegetační stupně. Těmito stupni jsou: bukový, jedlobukový a smrkobukový (Papáček et al., 2004).

V oblastech které se zrovna nepyšní lesním porostem, ale co do diverzity nezaostávají. Zejména štětové louky, trvale podmáčená stanoviště a rašelinné louky jsou výbornými zázemími pro mnoho chráněných druhů rostlin a živočichů (Papáček et al., 2004). Pokud bych měl tedy po prostudování pramenů jmenovitě uvést zástupce rostlin, které se zde vyskytují, určitě by zazněly jména jako rdesno hadí kořen (*Bistorta major*), který tvoří bohaté porosty na vlhkých loukách, nebo kýchavice bílá pravá (*Veratrum album* subsp. *album*) rostoucí na prameništích či prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) který se vyskytuje například v NPP Terčino údolí, kde jsem ho upozoroval i já (Papáček et al., 2004).

Výskyt vzácných živočichů reprezentují z obojživelníků například kuňka obecná (*Bombina orientalis*) a čolek velký (*Triturus cristatus*), dále pak za plazy například zmije obecná (*Vipera berus*). K fauně nedomyslitelně patří i ptáci a savci zde v zastoupení například motáka pilicha (*Circus cyaneus*) a rejska horského (*Sorex alpinus*). Také netopýři patřící opět mezi savce do řádu letounů jsou významnými zástupci novohradské fauny, příkladem může být netopýr černý (*Barbastella barbastellus*) a netopýr dlouhouchý (*Plecotus austriacus*). Abych nezapomněl na řád hmyzu, musím uvést i to že v NPP Hojná Voda žije mnoho druhů

hmyzu vázaných na horské bučiny jako je například tesařík bukový (*Cerambyxscopolii*) nebo plodomorka buková (*Contariniafagi*), (Albrecht et al, 2003).

Samozřejmě že seznam a zajímavosti o významných zde žijících rostlinách a živočiších by mohl pokračovat dále, protože je zde mnoho různých stanovišť (přes ty lesní a mokřadní až po louky, řeky a rybníky) a na každém takovém stanovišti je mnoho druhů, které by si zasloužily vlastní podrobné studie, ale to už by bylo nad rámec rozsahu této eseje. A tak jsem se (po dlouhém boji) spokojil se základním obrazem Novohradských hor.

Obr. 4: Výhled z Myslivny (1 040 m), Zelený, 2013.

Ochrana přírody Novohradských hor, aneb souboj papírů

Když jsem hledal, jak přesně je definovaná oblast chráněna, došel jsem k zajímavým poznatkům. Před přibližně 20 lety bylo dnešní území přírodního parku Novohradské hory navrženo k ochraně formou chráněné krajinné oblasti. K vyhlášení ale nedošlo vzhledem ke špatné administrativě. Dále se po roce 1989 připravoval nový zákon o ochraně přírody a krajiny a tím pádem bylo pozastaveno veškeré vyhlásování chráněných krajinných oblastí (dále jen CHKO). I když konečně zákon vyšel v platnost, opět byl návrh na vyhlášení CHKO Novohradské hory zamítnut (Urban, 2002). Nedočetl jsem se, proč nebyl návrh schválen, ale domnívám se, že se opět jednalo o problém na administrativní úrovni.

Opět jsem se uklidnil, když jsem zjistil, že oba okresy (jak okres České Budějovice tak Český Krumlov) přišli společně na způsob jak si toto území alespoň částečně pojistit zákonem. Vyhlášení přírodního parku sice neposkytuje takovou právní ochranu jako vyhlášení chráněné krajinné oblasti, ale pomáhá okresům například kontrolovat a povolovat stavby na tomto území vzhledem k tomu, jak moc by mohly rušit krajinný ráz (Papáček, 2002).

A jaké je tedy podle mne řešení?

Je to naprosto jednoduché. Novohradské hory jsou velice důležitou oblastí s výskytem lokalit s přirozeným ekosystémem, nebo alespoň s ekosystémem tomu přirozenému velmi podobným (Papáček, 2002). Přirozené ekosystémy se vzhledem k hospodářství, průmyslu a další lidské činnosti mění či dokonce zanikají a tak je podle mě důležité se primárně v ochraně přírody na tyto oblasti zaměřit. Nevidím sice do ekonomických, politických či administrativních záležitostí spojených s ochranou přírody a krajiny, ale podle mého názoru je jasné, že vyhlášení chráněné krajinné oblasti Novohradské hory by dalo dostačující právní ochranu pro toto území.

Seznam literatury:

Albrecht J. a kol. (2003): Českobudějovicko. IN: Mackovčin P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek VIII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 808 pp.

Kubeš, J. [ed.] 2004. Krajina Novohradských hor Fyzicko-geografické složky krajiny. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 160 pp.

Papáček, M. [ed.] 2002. Biodiverzita a přírodní podmínky Novohradských hor. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 285 pp.

Papáček, M. [ed.] 2004. Biota Novohradských hor: modelové taxony společenstva a biotopy. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 304 pp.

Zelený, K., www.novohradky.info, citováno: 11.12.2013.